

משק הבקר והחלב

יו"ל ע"י התאחדות מגדלי בקר בישראל, תל-אביב, רח' מזא"ה 52

דצמבר 1954

7

כסלו תשט"ו

על הפרק

לרעה בטיב החלב, כגון — הפחתת השומן בו או מיהולו בתמיסת אבקה. בשני אלה — הבטחת החזרת הוצאות הייצור לייצורן וש- מירה על טיב מעולה של החלב — ראינו גורמים גורליים לענף הבקר ולמשק המעורב בכלל.

מאז הנהגת הסובסידיה ומיהול החלב בתמיסת אבקה הופקע למעשה החלב מן התנאים הנורמליים לגבי ייצור מזון ושיור- קו, והוא הפך נושא לספקולציות של מתכנני אינדקסים וסלי-מזונות מצד אחד, ולאלן בו נתלו המחשבים לכיסוי הוצאות מחלבה וחלוקת החלב מצד שני. כתוצאה מזה נקלע הענף בתקופת השנים האחרונה ממשבר למשבר והמוצר שלו — החלב — שנחשב בכל העולם למזון המגן ביה'ידיעה, ערכו וטעמו פגומים, וציבור הצרכנים בוחל בו. נוצרה באופן מלאכותי בעיה של עודף חלב וקשיי שיווק, כביכול.

בחינת תחשיב הוצאות הייצור על ידי המשרדים הממשלתיים המתאימים בזמן הא- חרון דמתה יותר לפעולה של הוגעה, מאשר לבירור המחייב הסקת מסקנות, הואיל וה- סמכות המבצעת לא היתה מוכנה להתחשב בגורם ההוצאות אף לאחר בדיקה והמלצה מצד יועציה היא. שיקולים סוציאליים (כדב- רי שר החקלאות) ושמירה על האינדקס — משקלם היה מכריע יותר. זה למעלה משנה ומחצית השנה קיים מחיר יציב לחלב, ולמ- רות ההוצאה של מליוני לירות לסובסידיה

שיטת הפיקוח על מחיר החלב — הת- חילה כבר בימי המנדט הבריטי. בשנת 1942 עובדו סעיפי התחשיב לקביעת הר- צאות ייצור החלב, והם נשמרו ביסודם עד היום; ואלה הן קבוצות הסעיפים:

1. המזון; 2. העבודה; 3. הפחתות האינ- ונטר החי והדומם; 4. ביטוח, עזרה וטריי- גרית והפרייה; 5. ריבית והוצאות כלליות; 6. קירור והובלה. כנגד הוצאות אלה הועמ- דו סעיפי ההכנסה מהשגר והחלב.

הוגדר משקלם של הסעיפים בתחשיב הכללי, ומתקופה לתקופה נבדק ערכם בכסף, והם תוקנו והותאמו למחירים המשתנים; כמו כן נרשמו תנודות התנובה לפי אומדן התנובה הארצית השנתית הממוצעת. מצד נציגי היצרנים נשמר בכל תקופות המשא ומתן העקרון של התביעה להחזרת מלוא הוצאות הייצור בהתאם לתחשיב והתנגדות למתן סובסידיה, כגורם לקביעת המחיר לייצור. ההתנגדות לסובסידיה נבעה משני טעמים עיקריים:

א. שלא להעמיד בעיני הציבור את ענף היסוד של החקלאות שלנו במצב של „נתמך“ ומתקיים על חשבון משלם המסים; ב. לשמור על הענף בפני זעזועים כלכ- ליים פתאומיים כתוצאה מהפסקת הסובסי- דיה בגלל התרוקנות הקרנות, מהן היא ניזונה.

במקביל לעמידה על עקרון הוצאות הייצור התנהלה גם הפעולה למניעת שינויים

לעמוד בפני עליית המחירים בכל יתר המצרכים.

ד. הפחתת השומן בחלב והוספת אבקת חלב רזה, פגעו קשה בטעמו וערכו של החלב וצמצמו באופן ניכר את צריכתו. חלוקת החלב לצרכן מתוך כלים בלתי היגיינים והטיפול במיכלי החלב (כדים וכדומה) הפתוחים ברחובות מאובקים עושים לאל את מאמצייהם של הייצרן והמחלבה לספק לצרכנים חלב נקי.

ה. אי-הרנטביליות של ענף החלב גורמת בהכרח לסלקציה חריפה יותר בעדרים, והתוצאה מזה — שחיתת בהמות-חלב, בו בזמן שאך לפני פחות משנה הוצא מטבע-חוץ לייבוא פרות.

ו. לא ייתכן שהתוצרת הבאה מעודפי החלב העונתיים תופקר משום שהשוק מוצף מוצרי חלב זולים ממתנת ארה"ב. בענפי ייצור אחרים קובעת הממשלה מכס-מגן על מנת לשמור על הרנטביליות, וגם במקרה שלנו חייבת הממשלה להבטיח — אולי על ידי קרן השוואה — שיבוא המתנה לא ייסב נזקים כבדים לאחד מענפי-הייסוד של חקלאותנו.

ז. לדעתנו הדרך היחידה לשינוי פני הדברים במצב הנוכחי היא — ביטול הפיקוח ושיווק חלב חלף לכלל האוכלוסייה. על הממשלה, בסיוע גופים ציבוריים, לתדש את מפעלי החלב בבתי-הספר ולהקים נוסף לזה מפעל חלב למעברות, על מנת להבטיח הספקת חלב במחיר עממי לשכבות הנצרכות. אנו רואים את משבר ענף החלב כרצוי נ ביותר, ואין לחפש את תיקונו בדרכים השגרתיות המקובלות. יש להחזיר לענף את תנאי הייצור והשיווק החפשיים, כפי שעשו זאת ביחס לכל ענפי החקלאות האחרים.

שר המסחר והתעשייה אמר בסיכום השיחה שהתפתחה אחרי הרצאת דברינו, שכל מי

ע"ח המדינה, נגרמו לענף נזקים כלכליים כבדים. לאחר שגם אחרי המשא ומתן האחרון, בו הוכחנו כי הוצאות הייצור היום מסתכמות ב-300 פרוטה הליטר (לעומת המחיר של 252 פרוטה שנשאר קבוע עד היום) לא הושם לב לתחשיב, הוחלט, אחרי דיונים נרחבים במועצה של ההתאחדות, לדרוש הפסקת מיהול החלב וביטול הפיקוח על מחירו.

כדי להשמיע את תביעותינו בפני הממשלה נועדנו לפגישות עם שר החקלאות והשר למסחר ותעשייה.

מה היו טענותינו?

א. מאז אפריל 1953, בו הועלה באחרונה מחיר החלב ל-250 פרוטה, חלה עליה ניכרת בהוצאות הייצור. מודד יוקר-המחיה עלה ב-40 נקודות (אפריל 1953 — 182 נקודות לעומת 222 — באוקטובר 1954). על כל פרה בשנה — כולל ייצור מספוא — מושקעים כ-50 ימיעבודה, שהם בלבד מחייבים הפרש בהתאם לעליית המודד ב-80 ל"י בערך; בבואנו לחייב תנובה ממוצעת של 3600 ליטר בסכום זה הרי רק הפרש זה מעלה את הוצאות הייצור של כל ליטר ב-22 פרוטה. מבלי להיכנס לבירור פרטי-התחשיב גלוי הדבר שעל אף שיפור התנובה והישגים ביי עול העבודה, נגרם לענף הבקר בתקופה הנדונה הפסד של מיליוני לירות.

ב. הנימוק של הקפאת מחיר החלב מטעמי שמירה על האינדקס אינו עומד עוד בפני בקורת, מאחר שבלאו הכי היתה עליה ניכרת באינדקס (40 נקודות), כתוצאה מהתיקרות מצרכים ושירותים חיוניים (לחם, סוכר, שמן, שכר דירה, הלבשה ועוד), שמשקלם הצבור באינדקס מכריע הרבה יותר ממשקלו של החלב.

ג. אין כל הצדקה למחיר החלב הנמוך בהשוואה למחירים של מזונות אחרים, ואין שחר להסתמכות על כוח קניה מוגבל לגבי החלב דוקא, בה בשעה שיד הקונים השיגה

לנו אין ספק שועדה אשר תבחן את הוצאות הייצור לגופם ותעיין בחשבונות של המשקים, תיווכח מה המרחק בין התמורה והוצאות הייצור ומה גדול ההפסד שנגרם לענף בשנים האחרונות. בסתירה לאינפורמצייה האופטימית שבידי שר החקלאות תעמוד עובדת צמצום העדרים והשחיטה המוגברת של פרות חלב, וזהו שמעיד על המצב הקשה והרציני.

אם חשבנו עד כה שהמשבר שנוצר הוא פרי הסטיכיה המשקית, הרי נאמר לנו מפורשות שמשרד החקלאות רוצה בצמצום העדרים ומדיניות המחירים מכוונת למטרה זו.

כנגד עמדה זו אנו דורשים ביטול הפיקוח ושיווק חלב מלא וטוב. אנו בוטחים בתבונתו ובטעמו של הצרכן הישראלי, והוא יידע להעריך את המזון החשוב הזה; הביקוש המוגבר לחלב יחזיר לענף הבקר את יציבותו המשקית יסייע להרחבתו.

שמבקש ביטול פיקוח — לבו הוא הולך אחרי משאלה זו, ובהמשך המגע של משרדו בשאלת החלב, ישקול את הצעתנו.

שר החקלאות נקט עמדה שלילית עקרונית לגבי תביעתנו היסודית — ביטול הפיקוח. המניעים לעמדתו זו הם סוציאליים וכלכליים כאחד. אסור כעת, לדעתו, להעלות את המחיר ולפגוע באינדקס, אין להעריך את מצב ענף הבקר כענף בודד ויש לראותו במסגרת המשק המעורב. הבירור המוגבר בעדר אינו מדאיג, כי בעצם רצוי הוא צמצום העדרים בהתישבות הוותיקה כדי למנוע עודפי-חלב. לפי האינפורמציה שבידינו, מצב הענף שלנו — פרט למשקי ההתישבות החדשה — הינו משביע-רצון, ואין מקום לתביעה להעלות את המחיר.

שני השרים הודיעו שנתמנתה שוב ועדה בין-משרדית לבחינת מחירי התוצרת החקלאית, והיא תגיש את המלצותיה לוועדת השרים הכלכליים.

„גרייס 242140“

פאר וגאוות מגדלי-הבקר הפריזי באנגליה. זכתה בתואר „אלופת-העולם לתנובת-חיים“. היא כיום בת 15 שנים, המליטה 11 פעמים והניבה למעלה מ-136 אלף ק"ג חלב. הוריה הם צאצאי אב אחד. כנראה שזיווג כה קרוב עלה הפעם יפה.